

Succes golfsport perfect verzoenbaar met de natuur

Katrien Bauters

Stafmedewerker Toerisme en Recreatie
WES

Marc Geens

Stafmedewerker Milieu- en Natuurbeheer
WES

Inleiding

Golf kent zijn voor- en tegenstanders. Sommigen vinden het een elitaire sport waar belangrijke zakenmensen een netwerk uitbouwen, terwijl anderen zweren bij het buitenkarakter van deze sport. Feit is dat golfen een grote oppervlakte vereist, wat niet altijd evident is in het dichtbevolkte Vlaanderen. De aanwezige infrastructuur moet dan ook optimaal benut en beheerd worden. Met de groeiende belangstelling voor de golfsport in Vlaanderen is er zelfs nog nood aan bijkomende terreinen.

De behoeften op het vlak van de golfsport in Vlaanderen

Eén van de doelstellingen van het Vlaamse sportbeleid is zoveel mogelijk mensen in Vlaanderen zo regelmatig mogelijk te laten sporten op ieders prestatieniveau, in kwaliteitsvolle omstandigheden en dit met uitdrukkelijke vrijwaring van de integriteit van de sport.

De ontwikkeling van een aangepast sportaanbod dat waarborgen biedt tot sportbeoefening op recreatief, competitief en topniveau vormt een belangrijk instrument voor het voeren van een doeltreffend (top)sportbeleid. Hierbij dient aandacht te gaan naar een planmatige aanpak van de infrastructuurinplanting en -uitbouw alsook een stimulatie van een optimaal gebruik van de aanwezige sportinfrastructuur.

Ook in het geval van de golfsport is het van belang dat alle aspecten die de kwaliteit van dit specifiek aanbod bepalen worden verbeterd en versterkt met inachtnaam van randvoorwaarden op het vlak van ruimtelijke ordening en milieu. Om dit in kaart te brengen, gaf de Vlaamse overheid de opdracht aan WES om een onderzoek uit te

voeren naar de behoeften op het vlak van de golfsport in Vlaanderen.

Dit onderzoek laat toe een beeld op te hangen van de huidige en toekomstige situatie van de golfsport in de provincie West-Vlaanderen.

(West-)Vlaanderen golft graag

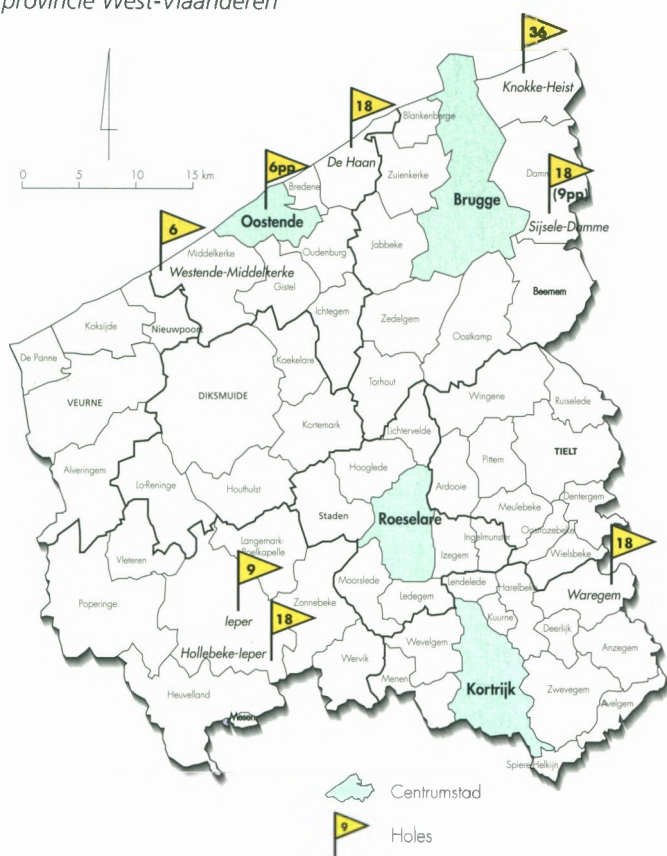
In juli 2003 telde de Vlaamse Vereniging voor Golf 4.434 golfers die lid waren van een club in West-Vlaanderen. Dit aantal vertegenwoordigde ongeveer 18% van het totaal aantal Vlaamse actief spelende golfers in juli 2003. Als wij dit aantal uitdrukken in termen van golfparticipatie (het aantal golfers lid van een club in West-Vlaanderen op de totale bevolking in de provincie) komen wij op een participatiegraad van 0,39%. In Vlaanderen bijvoorbeeld bedroeg de participatiegraad van de golfsport uitgedrukt in functie van de totale Vlaamse bevolking in 2002 0,47% en in buurland Nederland bedroeg deze reeds zo'n 0,72%.

IN WEST-VLAANDEREN IS HET AANTAL GOLFSERS SINDS 1999 MET BIJNA 20% TOEGENOMEN, TERWIJL ER IN DIEZELFDE PERIODE MAAR ÉÉN GOLFSCHOOL BIJ KWAM.

Tot op vandaag kunnen de golfers in West-Vlaanderen terecht in acht clubs die beschikken over zes 18-holes-banen en twee 9-holes-banen. Er zijn ook twee golfscholen in de provincie West-Vlaanderen. De geografische verdeling van deze golfinfrastructuur op **figuur 1** toont aan dat de arrondissementen Veurne (met de Westkust), Diksmuide, Roeselare en Tielt over geen enkel terrein beschikken.

Het aantal golfers in West-Vlaanderen is sinds 1999 met ongeveer 700 personen of bijna 20% toegenomen. Deze toename van het aantal golfers heeft, in combinatie met het feit dat er sinds 1998 slechts één golfschool is bijgekomen in West-Vlaanderen, geleid tot een hogere bezettingsgraad van de beschikbare terreinen (gemiddeld 84% op Vlaams niveau in 2003). Dit heeft als gevolg dat de

Figuur 1
De geografische verdeling van de golfinfrastructuur in de provincie West-Vlaanderen

Bron & grafische verwerking: WES

West-Vlaamse clubs op vandaag steeds meer moeite hebben om nog speelmogelijkheid te bieden aan nieuwe golfers.

Als daarenboven blijkt, op basis van diverse hypothesen, dat er zich naar de toekomst toe een verdubbeling kan voordoen van het aantal golfspelers in Vlaanderen, is het duidelijk dat er een sterke behoefte is aan extra golfterreinen of uitbreiding van bestaande terreinen. Voor de provincie West-Vlaanderen komt dit al gauw neer op een gewenste verdubbeling van zowel het aantal 18- als 9-holes-banen.

Golf en ecologie

Er zijn slechts weinig sporten die een zo nauwe band hebben met hun omgeving als golf. Geen andere (landgebonden) sport gebruikt en beheert een grotere oppervlakte dan de golfsport. We durven hier niet direct beweren dat de golfsport de meeste oppervlakte inneemt aan sportterreinen, maar we kunnen wel stellen dat ze in vergelijking met andere sporten een belangrijke oppervlakte aan natuur beheert.

Voor u echter verder leest is het misschien nuttig om u de vraag te stellen of golfterreinen goed, dan wel slecht zijn

voor het milieu? Er is een grote kans dat het antwoord dat u voor zichzelf heeft geformuleerd afhankelijk is of u actief bent betrokken bij de golfsport of juist niet. Deze visie is zeer algemeen en het blijkt uit verschillende enquêtes in het buitenland¹ dat niet golfers golfterreinen zien als erg artificiële terreinen met intensief beheerde graslanden bestaande uit zeer kort gras. De golfers daarentegen zien de golfterreinen als groene oases van rust.

Ook opvallend is het sterke anti-golf gevoel dat bij het brede publiek heerst. De laatste jaren wordt dit gevoel vooral vanuit de milieubeweginghoek sterk gebruikt met redenen als habitatverlies, verdroging van de ondergrond vanwege de toegepaste beregening, een verregaande aantasting van het milieu door inzetten van pesticiden en meststoffen, aanplant van niet inheemse planten en het niet respecteren van de landschappelijke eigenheid.

Golfterreinen nemen gemiddeld zo'n 50 à 70 ha² in. Voor Vlaanderen betekent dit op vandaag zo'n 2.500 ha. Gemiddeld wordt 20 à 25 ha per terrein effectief gebruikt voor het golfspel. Een belangrijk deel wordt gebruikt als natuurlijke hindernis om de gewenste moeilijkheidsgraad te bekomen via waterpartijen, struik- en boomgroepen. Tevens dient deze beplanting vaak om medespelers of wandelaars te beschermen tegen minder goed gerichte golfballen... Finaal blijft er dan ook een belangrijke oppervlakte (10 à 30 ha) over die vooral een natuurfunctie heeft.

De natuurwaarde van een golfterrein

De natuurwaarde van een golfterrein hangt af van de ouderdom van het terrein en van de omgeving. De eerste factor is nogal eenduidig: hoe langer terug het golfterrein werd aangelegd, hoe meer kans de natuur heeft gehad om zich te ontwikkelen tot een duurzaam stabiel systeem. De tweede factor is veel complexer en wordt zowel bepaald door de bestaande toestand van het terrein als door de ruime omgeving. Immers wanneer reeds heel wat natuurwaarden op het terrein of in de directe omgeving aanwezig zijn, zal de natuur vrij snel de mogelijkheden

van het terrein benutten en zullen de lokale dieren en planten zich uitbreiden of vestigen op het terrein. Natuurlijk heeft ook de manier waarop het terrein beheerd wordt hier een invloed op. Toch kan men op vele golfterreinen vaststellen dat - ondanks het op golf gerichte beheer van het terrein - er waardevolle soorten worden aangetroffen. In gebieden met hoge bewoningsdruk of intensieve landbouw, zal de ontwikkeling van natuurwaarden misschien wat trager verlopen, maar hier vormen de golfterreinen vaak nog het enige min of meer aaneengesloten gebied dat een hoog natuurpotentieel heeft. We mogen niet vergeten dat het toch al snel om 10 tot 40 ha gaat per golfterrein.

VAN DE VOLLEDIGE OPPERVLAKTE VAN EEN GOLFTERREIN WORDT GEMIDDELD MINDER DAN DE HELFT EFFECTIEF GEBRUIKT VOOR HET GOLFSPEL. HET GROOTSTE DEEL IS DUS 'PUUR NATUUR'.

Het Golfmemorandum

Niet iedereen is het ermee eens dat deze oppervlakte aan natuur, die zich op bepaalde - vaak zeer oude - terreinen bevindt, door een golfclub kan worden beheerd. Toch heeft de vorige Vlaamse regering geoordeeld dat men deze disputen tussen natuur- en golfsector moest beëindigen door een instrument te creëren dat rechtszekerheid kan brengen voor golfclubs die op vandaag niet in een golfzone zijn gelegen. Deze procedure werd vastgelegd in het Golfmemorandum³.

Soms gaat het om golfclubs die reeds 100 jaar op die locatie zijn gevestigd en door hun beheer overlevingskansen hebben geboden aan dieren en planten die elders moesten wijken vanwege de intensievere menselijke activiteiten. In West-Vlaanderen kunnen we de twee golfclubs in de duinen als voorbeeld aanhalen, nl. *Koninklijke Golf Club van Oostende* in De Haan en *Royal Zoute Golf Club* te Knokke-Heist.

■ In woonzones vormen golfterreinen vaak nog het enige aaneengesloten gebied met een hoog natuurpotentieel. (Op de foto: *Koninklijke Golfclub Oostende*)

Het milieubeheerplan

Een hoeksteen voor het toekomstig behoud van zowel de natuurwaarde als voor het golfgebruik van deze terreinen vormt het milieubeheerplan⁴. Dat moet een volledig beeld geven van de huidige situatie van de natuurwaarden en van het huidige beheer. Tevens bevat het milieubeheerplan een actieplan om minstens het behoud van de huidige natuurwaarde van het terrein te garanderen voor de toekomst. Dit plan wordt door een 'stuurgroep' geëvalueerd en regelmatig bijgesteld. In ruil krijgt de golfclub de mogelijkheid om de nodige werkzaamheden uit te voeren om de golfclub mee te laten evolueren met de moderne noden.

Slot

In vergelijking met onze buurlanden – waar de populariteit enorm is – wordt de golfsport in Vlaanderen slechts door een kleine groep beoefend. Wij mogen evenwel aannemen dat

■ Op vele golfterreinen worden – ondanks het op golf gerichte beheer van het terrein – er waardevolle soorten aangetroffen. (Op deze foto: de gevlekte orchis op het golfterrein van Cleydaal).

de interesse voor deze sport de volgende jaren zal toenemen wat zal resulteren in een behoefte aan extra golfterreinen of uitbreiding van bestaande terreinen. Gezien de krappe vrije ruimte in Vlaanderen werd in het Golfmemorandum een aantal normen uitgezet waaraan nieuwe golfterreinen dienen te voldoen. Ook in die gevallen is een milieubeheerplan steeds een 'basisdocument' om niet enkel de golfsport te dienen, maar om tevens ook aandacht te schenken aan de nodige ecologische en sociale aspecten.

WES heeft reeds een aantal milieubeheerplannen voor de sector opgemaakt en heeft zich hierbij steeds ingezet om niet enkel de huidige natuurwaarde van de golfterreinen te behouden, maar ook om maatregelen voor te stellen om deze natuurwaarde te verbeteren. De financiële draagkracht van de golfclub is hier vaak de beperkende factor. In tegenstelling tot Engeland zal het vermoedelijk nog even duren voordat in Vlaanderen, de natuursector actief (ook financieel) gaat samenwerken met de golfsector om de ecologische functies van de golfclubs te helpen verbeteren.

Golf biedt in elk geval een opportuniteit om sport en natuurbeheer te integreren zoals wordt geïllustreerd door een aantal clubs. Een verdere samenwerking tussen de golfsector en de natuursector biedt voor beiden een nieuwe intrigerende vorm van samenwerking. Of hoe de toekomst van golfsport er nog "groener" kan uitzien!

- 1 Zie onder meer GANGE C. A., *Biologist* 50 (2):63 (2003)
- 2 Zie bijvoorbeeld: "Het Vlaamse Golfmemorandum – duurzaam sturen op hoofdlijnen via het realiseren van golfterreinen met multifunctioneel medegebruik voor niet-lawaaierige buitensporten" (Nota van de Vlaamse minister Van Mechelen) - goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 juni 2003)
- 3 Sinds 20 juni 2003 is er een door de Vlaamse regering goedgekeurd beleidskader. Met dit Vlaams Golfmemorandum wordt voor alle bestaande golfterreinen een duurzame juridisch beleidsmatige oplossing aangereikt. Met deze beslissing heeft de Vlaamse regering tevens duidelijk afgelijnd welk bestuursniveau bevoegd is en worden een aantal voorwaarden gesteld naar beheer van deze terreinen.
- 4 De opmaak van een milieubeheerplan is gesommeerd vanuit het Golfmemorandum en vormt de basis voor een natuurgericht beheer van de golfterreinen.